

"והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים" (ו, ו)

אומר החידושי הרי"ם זי"ע, הצעד הראשון לקראת הגאולה היה זה, שהגלות נמאסה בעיני בני ישראל ולא היו יכולים עוד לסבול את המצרים. כי כל זמן שאפשר עוד לסבול את הגלות, הגאולה לא יכולה לבוא. וזה מה שכתוב בפסוק: "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים" – אוציא אתכם מתוך הסבלנות שיש בכם כלפי המצרים ואמאיס בעיניכם את הגלות, עד כי לא תוכלו לשאתה עוד.

חידושי הרי"ם

א נקודל'ה

"מכת צפרדע"

במכת צפרדע כתוב שהצפרדעים קפצו לאש להקב"ה ובשכר זה שמסרו נפשם – נשארו לחיות, כשבני ישראל יצאו ממצרים כתוב שהכלבים שתקו ולא עשו כלום "לכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו" ובשכר זה קיבלו שכר לכל החיים שכל הנבלות וטריפות "לכלב תשליכון אותו" ונשאלת השאלה למה הצפרדעים שמסרו נפשם ונכנסו לאש קיבלו שכר רק שנשארו לחיות והכלבים שרק שתקו קיבלו שכר לכל החיים? אומר אחד הצדיקים שהתורה באה ללמד אותנו שמי ששותק בעת שמעליבים אותו וכדו' – מקבל שכר לכל החיים הרבה יותר ממישהו שקופץ לאש.

צדיקים

"נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם" (ו, ד)

עבודת השם צריכה להיעשות מתוך רצון טוב ומתוך שמחה, ולא רק בעת צרה וצער, אבל במצרים היה פרעה הגורם העיקרי שהניעם לעבודת ה' על ידי זה שציער אותם ועינה אותם, ועל העניין הזה הצטערו ביותר: "נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם" – נאקתם הייתה על אשר המצרים הם המעבידים אותם, והם אלו המניעים אותם לעבודת ה' – הם הצטערו על זה שעבודת השם שלהם מגיעה דווקא מהמצרים על ידי הצער.

ר' משה מקוברין

הגיליון לזכות ולבריאות אדונינו מורינו
ורבנו ר' ישכר דוב בן מרים שליט"א

"והפשטה והשערה נכתה... והחטה והכסמת לא נכו כי אפילת הנה" (ט, לא – לב)

פירש הרה"ק רבי מאיר מפרמישן בדרך צחות: "והפשטה" – פשוטי העם, "והשערה" – הצדיקים שהקב"ה מדקדק עמם כחוט השערה, "נוכתה" – מוכים הם בעולם. אולם החטה והכוסמת" – בעלי החטאים והכתמים, "לא נכו" – אותם אין מכים, "כי אפילת הנה" – שהם שרויים בחושך ומקבלים כאן שכרם...

הרה"ק רבי מאיר מפרמישן

"אשר אמר ה' להם.. הם המדברים אל פרעה" (ו, כו - כז)

הדוברים אל פרעה, הנציגים והשתדלנים, צריכים להיות אלה "אשר אמר להם ה'" – מי שנשמעים לדבר ה', יהודים נאמנים ויראים, ולא מי שהם עצמם רחוקים מדרך התורה והמצוות.

חתם סופר

"ושמתי פדות בין עמי ובין עמך" (ח, יט)

אני אפדה את עמי ישראל, "בין עמי" בין אם מתנהגים כישאל, "ובין עמך" בין אם מתנהגים כמצריים ח"ו, בכל אופן אגאל אותם...

אוהב שלום

"כצאתי את העיר אפרש את כפי אל ה'..." (ט, כט)

אבל בתוך העיר לא התפלל לפי שהייתה מלאה גילולים (רש"י). מדוע דווקא במכת ברד הקפיד משה לצאת חוץ לעיר ולהתפלל, ובכל שאר המכות לא הקפיד שתהיה תפילתו מחוץ לעיר? אלא ידוע שהצאן היו העבודה הזרה של מצרים. וכתוב במכת ברד: "הירא את דבר ה' הניס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים", נמצא שהיו צאן ובקר בתוך העיר, שהם העבודה זרה של המצרים, לכן התפלל משה עתה חוצה לעיר, אבל בכל שאר המכות היו כל הצאן מחוץ לעיר רועים בשדות, לפיכך היה יכול להתפלל בתוך העיר.

הרבי ר' העשיל

"ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים" (ח, ח)

לכאורה המילים "על דבר הצפרדעים" מיותרות, אלא מצד צערן של המצרים משה רבנו לא מצא פתח להתפלל עליהם ככתוב "מאבוד רשעים רנה", אלא רק מהצד של צער בעלי חיים – שהצפרדעים סבלו בבטנם של מצרים, ובתנורים וכו' ולכן הדגיש הפסוק שה"ויצעק משה" – הוא "על דבר הצפרדעים" – שמשה צעק לה' רק בגלל צערן של הצפרדעים.

דברי ישראל

א זיס ווארט

"ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים" (ח, ח)

רבי אברהם ברוידא, אב"ד פראג ואבי משפחת ברוידא, הזדמן פעם לפונדק דרכים לפוש מטורח הדרך. בהגיע עת תפילת ערבית פרש רבי אברהם לקרן זוויית והחל בתפילתו, אלא שבסמוך אליו הייתה חבורה של משכילים צעירים שליהגו ובילו את זמנם בשחוק פרוע והבלים. הגביר רבי אברהם את קולו והחל להתפלל בקולי קולות. לאחר התפילה ניגש אליו אחד המשכילים ובפיו שאלה מקניטה: הן רחמנא ליבא בעי, שאל הצעיר, ומדוע זה מר התפלל וצעק בקולי קולות. נענה רבי אברהם שלמד כן ממשה רבינו. שכן במכת צפרדע נאמר "ויצעק משה אל ה'", יוצא דופן משאר תפילותיו של משה רבינו. ומדוע באמת צעק משה דווקא במכת צפרדע? שכן הצפרדעים קרקרו ועשו רעש איום במצרים כולה, ולהלכה נפסק שהמתפלל צריך שישמיע לאוזנו, לכך נאלץ משה לצעוק בתפילה זו. "אף אני הוכרחת להגביה את קוליי", סיים רבי אברהם לחצופים, "מפני קרקורן של צפרדעים..."

"ושמתי פדות בין עמי ובין עמך למחר יהיה האות הזה" (ח, יט)

'למחר יהיה האות הזה' – ענין ה'למחר' – דאגת המחר – מה יהיה או מה נאכל וכדומה – היא 'האות הזה' בין עמי ובין עמך – כמו שכתוב ש"האומר מה אוכל למחר הרי זה מקטני אמונה" ולעם ישראל יש אמונה, אבל לא כן הגויים שהם חסרי אמונה ודואגים כל הזמן על מה יהיה מחר ומה נאכל והדאגה הזו – הוא הוא 'האות' וההבדל בינינו לבין הגויים.

דברי ישראל

"ומשה בן שמונים שנה ואהרון בן שלוש ושמונים שנה בדברם אל פרעה" (ז, ז)

התורה מודיעה לנו את מספר שנותיהם, כי הדעה הרווחת היא שרק צעירים מסוגלים להיות מהפכנים. באה התורה ומעידה שבעת הצורך גם יהודים בני שמונים ויותר יכולים לחולל מהפכות.

מאוצרנו הישן

"ולא שמעו אל משה" (ו, ט)

אומרת הגמרא על הפסוק הזה - "חבל על דאבדין ולא משתכחין", וכך היה רבי נפתלי מרופשיץ מבאר דברים אלו: "חבל על דאבדין" – חבל על בני העלייה שהם נאבדים. "ולא" – אלו שאין בהם מאומה והם בבחינת לא, "משתכחין" – מלשון 'שכיח' - אנשים כאלו מצויים לרוב...

רבי נפתלי מרופשיץ

"בזאת תדע כי אני ה'... והדגה אשר ביאור תמות" (ז, יז-יח)

לכאורה, אם מי היאור הופכים לדם – הלא בוודאי שלא יוכלו הדגים להתקיים בתוך היאור וימותו, מה לו אפוא לפסוק לציין דווקא את הנקודה הזאת? אלא ה'קרון לדודי' מבאר זאת באופן נפלא: כל מה שעשה משה רבינו באותות ובמופתים, ניסו החרטומים לחקות אותו ולעשות בלתייהם כמעשיו, עד שבמכת כינים הודו ואמרו 'אצבע אלוקים היא'. אלא שהיה הבדל יסודי בין מעשיהם למעשיו, שכן משה רבינו חולל אותות ומופתים אמיתיים ושינה את מהות הדבר, בעוד שהחרטומים עשו כן רק באחיות עיניים ולא שינו מאומה. זהו שמזהיר משה את פרעה בשם הקדוש ברוך הוא: אל תחשוב שאני אכה ביאור והמים יהיו אדומים כמראה הדם, כפי שעושים חרטומיך. אלא כאשר אכה במים הם ייהפכו לדם ממש, והראיה לכך: "והדגה אשר ביאור תמות", שכן בניגוד למים שצבעם גרידא הפך לאדום – אין לדגים אפשרות כלל לחיות בתוך דם. מעתה, מיתת הדגים ביאור אינה רק פועל יוצא של המכה, אלא היא גופא ההוכחה ל"בזאת תדע כי אני ה'", שהמים נהפכו לדם ממש, מה שאי אפשר לשום אדם לעשות.

במחשבה תחילה